

6. Колодій А. Основи демократії: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. К.: вид-во «Ай Бі», 2002. 684 с.
7. Міжнародний День толерантності в Україні. *Педагогіка толерантності*. №4 (34). 2005. №1 (35) 2006. С.16-31.
8. Каганець І.С. Межа толерантності. *«День»*. № 215. 2007.
9. Терещенко Ю.І. Творчий дух толерантності. *Віче*. 2004. № 9. С.74-80.
10. Міжнародний День толерантності в Україні. *Педагогіка толерантності*. №4 (34). 2005. №1 (35). 2006. С.16-31.
11. Мартинчук О. В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. 2016. Вип. 7. Т. 1. С. 260-280.

Мельник О.А., кандидат філологічних наук,
ВСП «Вінницький торговельно-економічний фаховий
коледж Державного торговельно-економічного
університету»,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4919-5833>

Бабійчук І.В., ВСП «Вінницький торговельно-
економічний фаховий коледж Державного
торговельно-економічного університету»,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9792-8961>

Лаврова О.Р., ВСП «Вінницький торговельно-
економічний фаховий коледж Державного
торговельно-економічного університету»,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7715-2983>

Мельник О.В., ВСП «Вінницький торговельно-
економічний фаховий коледж Державного
торговельно-економічного університету»,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8566-461X>

МОДЕЛЬ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

MODEL OF KNOWLEDGE CONTROL IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION DURING MARTIAL LAW

Анотація. У студії розглянуто модель контролю знань з предметів «Українська мова» та «Українська література» в умовах інклюзивної освіти під час дистанційного навчання через воєнний стан в Україні, використання інструментів соцмереж задля активізації процесу навчання, мотивації самоосвіти та саморозвитку.

Ключові слова: інклюзивна освіта, дистанційне навчання, змішане навчання, контроль знань, цифрові технології навчання /викладання, позааудиторна робота.

Abstract. The article examines the model of knowledge control in the subjects "Ukrainian Language" and "Ukrainian Literature" in the conditions of inclusive education during distance learning due to the state of war in Ukraine, the use of social media tools to activate the learning process, motivate self-education and self-development.

Keywords: inclusive education, distance learning, blended learning, knowledge control, digital learning/teaching technologies, extracurricular work.

Постановка проблеми. Актуальність цього дослідження полягає в тому, що на заняттях української мови і літератури в умовах інклюзивної освіти під час дистанційного навчання через військову агресію Росії виникають ситуації, коли аудиторна робота не в усіх регіонах України є можлива, та й безперервність навчальної діяльності теж має свої обмеження через небезпеки повітряної загрози. Тому особливо гостро постає проблема навчити студентів працювати самостійно (дистанційно / змішано) і вмотивовано, розраховуючи на особливості освітнього простору, різні можливості сприйняття матеріалу та відтворення засвоєного, орієтуючись на унікальність кожного здобувача освіти.

Тому *мета* нашої статті полягає в аналізі форм і методів контролю знань в умовах інклюзивної освіти під час воєнного стану, враховуючи те, що навчальний процес може провадитися як аудиторно, так і дистанційно чи у змішаному форматі.

Мета обумовлює *завдання* студії: запропонувати і описати доступні креативні форми закріплення вивчення нового матеріалу студентами позааудиторно, пропозиції щодо урізноманітнення домашніх завдань та мотивування самоосвіти та саморозвитку здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему безперешкодного доступу до соціальних прав кожної особи, особливо в освітній галузі, інтеграцію осіб з особливими потребами досліджувало багато педагогів та науковців: А. Колупаєва, В. Ільїна, Г. Давиденко, О. Безпалько, П. Таланчук, С. Ілїніч, Т. Самсонова та ін.

Соціалізацію осіб з інвалідністю у процесі отримання вищої освіти досліджувала С. Ілїніч, обґрунтувавши досвід та змалювавши перспективи [3; С. 86-90]. Основні сучасні заходи та моделі впровадження інтеграції осіб з інвалідністю в освітній простір країн Євросоюзу було детально досліджено Г. Давиденко у статті «Включення людей з інвалідністю у суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації» [1; С. 93 – 96]. Спробуємо перенести ці моделі в умови воєнного стану та дистанційного чи змішаного навчання і запропонувати власні форми роботи.

Виклад основного матеріалу. Нові технології навчання мають бути спрямовані на розвиток таких здібностей особистості, як: здатність бачити проблеми, виявляти суперечності, висувати гіпотези, оригінальні ідеї, аналізувати, інтегрувати, трансформувати та синтезувати інформацію, здійснювати пошук, дослідницьку діяльність. У процесі роботи ми відбираємо найбільш ефективні методи навчання, а вказують на наш вдалий вибір результати, одержані після перевірки практичних робіт, під час заліку, екзамену чи тематичного оцінювання.

Викладач, обравши певну цифрову технологію викладання, завжди певною

мірою ризикує (особливо в інклюзивному середовищі), бо реакція студентів не може бути точно прогнозована. Чим більш майстерний і креативний педагог, тим більше він ризикує, проте більше й виграє.

Крім того, треба пам'ятати: з того, що ми вивчаємо, засвоюємо приблизно: 10% того, що читали; 20% того, що чули; 30 % того, що бачили; 50% того, що чули й бачили; 70% того, про що самі говорили; 90% того, що пояснювали іншим [2].

Ми звикли, що навчальний матеріал має бути переважно засвоєний безпосередньо на занятті. У цьому напрямі слід удосконалювати форми й методи навчання. Природно, виникає запитання: чи потрібне домашнє завдання, яке розглядається в дидактиці як складова частина процесу навчання? Психологи однозначно визнають необхідність закріплення вдома вивченого в аудиторії матеріалу, оскільки процес засвоєння знань і способів діяльності набагато міцніший, якщо він розподілений у часі. Тому попереднє сприймання й закріплення матеріалу має бути доповнене індивідуальною самостійною роботою в обсязі й темпі, потрібному кожному індивіду для міцного повного засвоєння матеріалу. Це можливо тільки в умовах самостійної навчальної роботи вдома, особливо в умовах інклюзивної освіти, адже так повною мірою забезпечується індивідуальний підхід до засвоєння умінь і навичок, з урахуванням особливостей конкретної нозології.

Мета домашніх завдань має бути підпорядкована меті онлайн-заняття: підготовка студентів до засвоюваного матеріалу, повторення, закріплення, поглиблення вивченого, практичне застосування набутих знань, вироблення відповідних умінь і навичок, розвиток індивідуальних талантів, здібностей здобувачів знань, самостійного мислення шляхом виконання домашніх завдань в обсязі, який виходить за межі програмного матеріалу, але відповідає можливостям студентів.

Для домашньої роботи слід добирати такі завдання, які певною мірою поєднували б триєдину мету заняття – навчання, виховання, розвиток студентів, але з обов'язковим урахуванням особливостей кожного здобувача освіти [4].

Перевантаження домашніми завданнями настає не лише через їхній значний обсяг, а й тоді, коли студенти не підготовлені до їх виконання. Варто пам'ятати, що надважкє завдання привчає молодь до недбалого ставлення до навчальних завдань. А інколи – і це найстрашніше – до ігнорування їх виконання взагалі.

Домашні завдання, як і позааудиторна робота мають бути обов'язково мотивованими. Студенти мають розуміти, для чого вони це роблять, що їм дасть ця робота, мають прагнути виконувати завдання. І задля виховання креативу в майбутніх фахівцях варто спонукати вихованців до нестандартних вирішень виконуваних завдань.

Кожен викладач української літератури не раз ставив собі запитання, чому студенти, навіть ті, котрі читають твори спрямовано (за заздалегідь запропонованими запитаннями), акцентують свою увагу на різних деталях, подіях, рисах характеру персонажа. Адже ми маємо справу з уже сформованими, але ще змінюваними особистостями. У кожного студента свої проблеми, свої вподобання, свої особливості фізичного чи психічного здоров'я, на кожного вже зранку починають впливати різноманітні зовнішні фактори. У кожного різняться погляди на життя, ставлення до

будь-якого чинника, що формує світобачення особистості (до ідей, авторитетів, предметів вподобань, до буття взагалі). Тому враження від подій у творах – різні, не зважаючи на однакові методи впливу на студентський колектив в цілому.

Але в умовах воєнного часу (постійні зовнішні загрози), дистанційного чи змішаного навчання постає завдання мотивувати студентів самим працювати над власним рівнем мовної грамотності ще й самостійно (позааудиторно) і творчо. Реалізація ж цього завдання стає можливою лише за умови усвідомлення, що «покоління Z» уже не буде малювати на ватмані кривульки або писати від руки реферати про нецікаві чи незрозумілі їм речі, проте від інтернетрнет-порталів «зеток» не відірвати. Варто також зауважити, що усі сфери нашого життя (така вимога часу) поступово переходять у онлайн, вливаються в безмежжя соцмереж, де вже створено власні правила спілкування, структурування і формат текстів. І найголовніше – в інтернеті ми всі рівні, то чому ж не використати майданчик соцмереж із користю в пізнавальній діяльності? Тож усе, що варто зробити викладачу, це запропонувати студентам самим створити власний канал Телеграм, Тік-ток, Ютуб чи Інстаграм і підписати на нього викладача й одногрупників.

Створити Телеграм чи Ютубканал доволі легко. Але освітній канал має бути і повчальним, і навчальним, і цікавим.

Контроль такої творчої роботи має бути регулярним і довготривалим. Оцінювання – прискіпливим та обґрунтованим. Роботи викладачу додається багато: навчити правильності оформлення каналу, підписатися та коригувати перші кроки, перші дописи, знати хто за що відповідає (якщо канал – групова робота), постійно стежити за наповненням, відбором матеріалу, тематичною доцільністю і самостійністю виконаних і пропонованих завдань. Для полегшення цієї роботи радимо скласти таблицю, в якій чітко видно канал, лінк, за яким розташований освітній простір, автори-адміністратори каналу. Раз або двічі на тиждень важливо контент каналів моніторити і через зворотній зв'язок (особисті повідомлення в месенджерах) писати поради щодо вдосконалення роботи на каналах, коригувати помилки.

Із особистого досвіду додамо, що студенти залюбки самостійно створюють креативні фото чи схеми для запам'ятовування, адміністратори каналів додають ними створені опитування, тести, гугл-форми, вікторини, ребуси тощо. Чим не інструменти для ефективної інклюзивної освіти? Викладачів при цьому цікавить правильність оформлення питань, добір варіантів відповідей, логічність викладу контенту (Наприклад, спочатку навчальний матеріал (картинка чи відео), а потім одразу тест чи вікторина на закріплення щойно вивченого. Цікаво підкреслити, що усе, опрацьоване на занятті з викладачем студенти ретельно відстежують, акумулюють і до вечора опрацьована інформація виходить в мемах, схемах та таблицях у стрічках студентських каналів, поживляється робота з тестами, опитуваннями, анкетуванням, вікторинами. Тішить, що тепер не потрібно змушувати студентів вчити. Вони самі навчаються і навчають один одного, і роблять це із задоволенням. Якість знань стрімко при цьому покращується, забезпечується рівність

доступу до освіти й індивідуальний підхід до кожного здобувача.

Залишається відкритим питання: як оцінювати подібну роботу? Як перевірити якість засвоєних знань? По-перше, одне виконане завдання не може бути показником рівня знань. Лише сумарний підсумковий результат маємо брати до уваги. По-друге, під час дистанційного чи змішаного навчання необхідно пам'ятати, що усі види роботи, які студенти раніше виконували аудиторно просто переносяться в іншу площину, лише мають стати цікавішими для учнів, але вимоги залишаються без змін. По-третє, види робіт мають бути звичними для студентів (тому ще від першого заняття варто систематизувати роботу в класрумі чи на іншій освітній платформі).

Тому всі роботи, які студент готує до заняття, мають бути напередодні прикріплені до завдання (виконані вправи, тестові завдання, презентації, творчі роботи в цифровому форматі, тести, вікторини, фоторепортажі, відеоролики, електронні таблиці, діаграми, плакати тощо). Якщо студенти ведуть власний освітній канал, то прикріплюють посилання на свою роботу. При цьому, не забуваємо хвалити студентів на загал і критикувати лише в особистому спілкуванні. І дуже обережно робимо зауваги студентам із особливими фізичними потребами. Це має бути не нарікання, а пропозиція покращити чи змінити, щоб досягти більшого успіху тощо.

І лише системний аналіз усіх видів виконуваних робіт студента може свідчити про його реальний результат навчання. Важливо при цьому дотримуватися критеріїв оцінювання відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392, - у вигляді 12-бальної шкали за чотирма рівнями [2].

Отже, нами з'ясована необхідність та сутність оцінювання знань, умінь та навичок студентів як одного з найефективніших методів навчання, що виконує контролюючу, навчальну та виховну функції. З'ясували, що важливо створити систему контролю знань студентів, яка психологічно налаштовує й допомагає студентам у систематичній підготовці до занять, а відтак – у якісній підготовці до незалежного тестування. Під час дистанційного та змішаного навчання ми переконалися, що контроль є важливим чинником управління навчально-виховним процесом, одним із дієвих засобів підвищення ефективності пізнавальної діяльності, і дійшли висновку, що необхідною є зміна функції оцінки, що сприймається не як фіксатор невдач студента, а як умовна позначка його особистих досягнень, кінцевою метою яких є формування особистісних компетенцій (соціальних, полікультурних, комунікативних, інформаційних, самоосвітніх, творчих та ін.). В наступних студіях плануємо дослідити інші креативні форми роботи зі студентами в умовах інклюзивної освіти в роки відбудови України.

Список використаних джерел

1. Ганна Давиденко. Включення людей з інвалідністю у суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації. *Наукові записки (Серія : Педагогічні науки): зб. наук. пр.* 2015. Випуск 135-2015. С. 93-96.
2. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education>.
3. Ілніч С.Ю. Соціалізація студентів з інвалідністю у процесі навчання у